



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

בעניין: עזבון המנוחה ר.א. ז"ל ת"ז -----

- 1. י.א. ת"ז ----- התובעים בבקשה לצו ירושה/
- 2. י.מ. ----- נמחקה: הנתבעים בתובענה לצו קיום צוואה:
- 3. ע.ג. ת"ז -----
- 4. א.ג. ת"ז -----
- 5. ב.ג. ת"ז -----
- 6. ר.ג. ת"ז ----- ע"י ב"כ עוה"ד יעל פנקס

נגד

- 1. י.ר.א. ת"ז ----- נתבע בבקשה לצו ירושה/ תובע
- ע"י ב"כ עוה"ד גיא קמרי: בבקשה לצו קיום צוואה:
- 2. ב"כ היועמ"ש

פסק דין

1 תובענות למתן צו ירושה על פי דין, התנגדות ותובענה למתן צו קיום לצוואה בעדים שנעדרת הצהרת
2 המצווה, כי זו צוואתה ואיש העדים והתנגדות לקיומה.
3

4
5 "הצוואה היא מסמך מיוחד במינו. היא מסמך משפטי, אך מסמך זה
6 אינו חסר נשמה. הוא כמו מכתב אישי אחרון, ביטוי של משאלות,
7 אהבות, רגשות, ואף חשבונות, היוצאים ממעמקי לבו של אדם
8 המהרהר במותו ובמה שיקראה אחרי מותו. כאן צופה הוא אל התחנה
9 האחרונה של חייו – והראשונה שאחרי מותו. כאן הנסיון האחרון שלו
10 לעצב את חייהם של הנשאים אחריו, ולמצער, להשפיע עליהם. כאן
11 תקוותו האחרונה לחיות בזכרונם באהבה ובהכרת תודה. ולא רק בשל
12 כך קשה פרשנותה של צוואה מפרשנותו של כל מסמך משפטי אחר...
13 כאן מונח לפנינו דף נייר שבתוכו גלומים דבריו של המנוח, ואנו,
14 שמצווה עלינו לקיים את דבר המת, עלינו לשמוע את קולו, להבין את
15 דבריו ולהטות אוזן לבנות הקול המשתמעות מתוך דבריו (דברי בע"א
16 7735/02 עזבון המנוח ניסים אלבז ז"ל ואח' נ' יהושע ישועה אהל פז
17 ואח', פ"ד נח(3) 165, 161".
18

הצדדים וטענותיהם:

19
20 1. המנוחה, ר.א. ז"ל (להלן: "המנוחה"), הלכה לעולמה ביום 12.05.2017.
21



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 2. המנוחה הותרה אחריה בן זוג ו-4 ילדים; י.א., י.א., י.מ., ו-י.ג. ז"ל – אשר נפטרה לפני
2 המנוחה.
- 3
4 3. ביום 13.7.17 הגישה בת המנוחה-גב' י.מ., בקשה למתן צו ירושה אחר עיזבון המנוחה וביום
5 30.8.17 הגיש בן המנוחה, מר י.א., התנגדות למתן צו ירושה ותובענה למתן צו לקיום צוואת
6 המנוחה בפני עדים מיום 11.8.2016 (להלן: "הצוואה"). על פי הוראות הצוואה, הנתבע-מר
7 י.א. יורש את מלוא עיזבון המנוחה. עוד נקבע בצוואה כי לנתבע שיקול דעת אם להעביר
8 לאחיו, מר י.א., שיעור של 10% מהכספים המצויים בחשבונות המנוחה.
- 9
10 4. התנגדות למתן צו קיום לצוואת המנוחה הוגשה ביום 1.10.17 על ידי מר י.א. וגב' י.מ. – שני
11 ילדיה של המנוחה יחד עם ארבעת ילדיה של הבת י.ג. ז"ל – הם נכדי המנוחה.
- 12
13 5. לשם הנוחות יכוננו להלן בפסק דין זה: המבקשים בתובענה למתן צו ירושה "תובעים" ומר
14 י.א. - "נתבע".
- 15
16 6. בהתנגדות למתן צו ירושה נטען כי המנוחה השאירה אחריה צוואה בכתב יד ובעדים נושאת
17 תאריך 11.8.2016 ועל כן, בד בבד עם ההתנגדות מוגשת תובענה למתן צו קיום לצוואה. נטען
18 כי התובענה למתן צו קיום לצוואה לא הוגשה קודם לכן מאחר והנתבע ביקש מבא כוחה כי
19 יגישה בתום 30 יום ממועד הפטירה, ובשל שהות הנתבע בחו"ל התעכבה חתימת הנספחים
20 והעברתם לארץ. בנספח שצורף, המופנה לרשם לענייני ירושה, נכתב כי גב' י.מ., אשר הגישה
21 התובענה למתן צו ירושה – ידעה אודות קיומה של הצוואה.
- 22
23 7. בהתנגדות למתן צו קיום לצוואה נטען כי נפלו במסמך פגמים מהותיים, צורניים ומשפטיים
24 שאין בסמכות בית המשפט לתקן ועל כן, אין מדובר בצוואה בכתב יד או בצוואה בעדים,
25 הואיל והצוואה כתובה ב-2 כתבי יד שונים ולא נכתבה כולה על ידי המצווה. אשר לעדים נטען
26 כי הצוואה נעדרת הצהרת העדים, לא ידוע אם נחתמה הצוואה בפניהם, מתי נחתמה על ידם,
27 אם המנוחה הצהירה בפניהם כי זו צוואתה ועוד. נטען כי נטל השכנוע הוא על כתפי הנתבע.
28 עוד נטען כי מצבה הבריאותי של המנוחה היה רע מאז שנת 2014, וכי היא סבלה ממחלות
29 גופניות, פיזיות ומנטליות ובמועד הרלוונטי לא ידעה להבחין בטיבה של הצוואה ולהבין את
30 תוצאות נוסח הצוואה - ולראיה היא לא הזכירה את בני משפחתה הנוספים (למעט בן אחד).



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 נטען גם כי הצוואה נחתמה תחת השפעה בלתי הוגנת לאחר שניתק אותה הנתבע מבני משפחתה
2 ובן זוגה ויצר לה תלות מלאה בו. היא הייתה נוחה להשפעה בשל כך ובשל התרופות שנטלה
3 והדבר מנע ממנה, יחד עם הקשיים הקוגניטיביים, להביע רצונה החופשי – ועל כן הצוואה אינה
4 משקפת את רצון המנוחה אלא מהווה תכתיב בוטה של הנתבע.
5
6 נוסף על כך נטען כי הנתבע לקח חלק בעריכת הצוואה, יזם עריכתה, הכתיב תוכנה, היה נוכח
7 בעת עריכתה ויצר קשר עם עדי הצוואה שהם, או אחד מהם, עורכי דינו של הנתבע, מה שמצביע
8 על קשר בין תוכן הצוואה לנתבע.
9
10 לביסוס טענותיהם הפנו התובעים לכך שבעבר לשם עריכת צוואה, הסתייעה המנוחה בעורכי
11 דין שערכו עבור המנוחה צוואות ששיקפו את רצונה. עוד נטען כי כשנה לפני מועד הצוואה
12 פנתה המנוחה לעורך דין וביקשה כי יערוך עבורה צוואה הכוללת את ירושה על פי דין ודאגה
13 גם למי שהיה בן זוגה - ושהנתבע הרחיק מהמנוחה. עוד הפנו התובעים לכך שבאף אחת
14 מצוואותיה הקודמות של המנוחה הנתבע לא היה יורש בלעדי או עיקרי אלא ירש חלק קטן או
15 לא זכה כלל בשל מערכת יחסים עכורה שהייתה בינו ובין המנוחה משך שנים רבות. עוד הפנו
16 התובעים לכך שההוראה המסמיכה את הנתבע לקבוע אם להעביר כספים לאחיו, מעידה על
17 חוסר שיקול הדעת של המנוחה ועל ההשפעה הבלתי הוגנת בשלה נערכו הוראות הצוואה.
18
19 להתנגדות צורף תצהיר תובע 1 שתיאר את הרקע והנסיבות המשפחתיות שהובילה לאופייה
20 של המנוחה. נטען כי נסיבות חיים קשות גרמו לכך שמנוחה נהגה לרדות בבני המשפחה
21 "הכפופים" לה ולסכסך בין ילדיה, ילדיה ובני זוגם ונכדיה. היא נהגה להפגין שליטה כלפי
22 הסובבים אותה ולשם כך בין היתר, ערכה, חדשות לבקרים, צוואות שונות; למשל בשנים בהן
23 התובע והנתבע עבדו עם האב - העניקה יותר לבנות. עוד נטען כי בין המנוחה ובין הנתבע היו
24 יחסים עכורים והוא זכה ליחס הגרוע ביותר, והמנוחה אמרה כי הנתבע לא יזכה לראות פרוטה
25 מרכושה. עוד נכתב כי המנוחה זכרה כי הנתבע סירב לאפשר לה לבוא לגור עמו בארה"ב
26 בטרם שב לאחר התמוטטות כלכלית, או אז הכירה המנוחה את בן זוגה – מר צ.ה., ובשנים
27 אלו היא ערכה מספר צוואות בסיוע עו"ד עמי אקסלרד. נכתב כי הנתבע, שהיה בקשים
28 לכללים, דחק את מר צ.ה., המטפלת והשתלט על המנוחה וענייניה.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 נטען כי ביוני 2016, בעקבות לחצים שהפעיל הנתבע על המנוחה להנחיל לה את רכושו,
2 המנוחה פנתה לתובע וביקשה כי יפנה אותה לעורך דין לשם עריכת צוואה. נטען כי הוראות
3 הצוואה משוללת היגיון: המנוחה תמיד סמכה והסתייעה בתובע שהיה עוגן עבורה, ורק
4 בשנתיים האחרונות לחייה, כשמצבה התדרדר, היא חידשה את הקשר עם הנתבע.

5
6 בית המשפט התבקש לקבל את התנגדות ולחייב הנתבע בהוצאות משפט.

7
8 **8. בתגובה להתנגדות דחה המבקש את טענות המתנגדים.** נטען כי הצוואה כוללת את כל מרכיבי
9 היסוד של צוואה בעדים ויש להשלים הנדרש בהתאם לסעיף 25 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965
10 ולקיימה. נטען כי הצוואה משקפת את רצון המנוחה כפי שעולה גם מהצוואה מיום 15.7.2016.
11 הנתבע הכחיש כי היה מעורב בעריכת הצוואה או כי השפיע על המנוחה או רצונה השפעה
12 בלתי הוגנת. עוד טען כי מרבית הזמן במועד הרלוונטי שהה בחו"ל והמנוחה התגוררה עם בן
13 זוגה, ומצבה הבריאותי היה מצוין - ובטח כזה שיאפשר עריכת הצוואה.

14
15 נטען כי המנוחה הייתה כשירה להבחין בטיבה של צוואה. הנתבע טען כי במהלך חודש יולי
16 2016, לבקשת המנוחה, פנה המבקש לעו"ד סובג החתום כעד על הצוואה, וגם הזמין עבורה
17 רופא אשר מכיר אותה מהיכרות מוקדמת. נטען כי ביום 11.8.2016 הגיעו העדים, עו"ד סובג
18 ועו"ד תפילין לבית המנוחה. נטען כי באותו מועד המנוחה הציגה להם את המסמך בכתב ידה
19 ללא תאריך, ללא חתימתו וללא חתימות העדים וגם היו בידה העתקים של אותו מסמך. הנתבע
20 טען כי לאחר שיחה מעמיקה ולאחר שהמנוחה הציגה להם את האישור הרפואי נושא תאריך
21 15.7.2016, הם הקריאו לה את הצוואה, וידאו כי היא מבינה את הוראותיה והיא הצהירה כי זו
22 צוואתה – או אז, עו"ד סובג הוסיף את התאריך בכתב-ידו והמנוחה חתמה בפניהם. נטען כי
23 עו"ד סובג לא הוסיף את הצהרת העדים מאחר והמנוחה התנגדה כי יוסף דבר מה למסמך.
24 מקור המסמך נשאר בידיה המנוחה והעתקים נמסרו לעו"ד סובג.

25
26 הנתבע ציין כי מצא בבית המנוחה צוואה בעדים מוקדמת מיום 16.1.2015, צוואה בכתב-יד
27 מיום 15.7.2016 ואת האישור הרפואי מאותו יום – כשתוכנה של צוואה זו זהה לצוואה מיום
28 11.8.2016. נטען כי הצוואה נשוא ההליך נערכה מאחר והמנוחה רצתה "לחזק" ולא להותיר
29 ספקות אשר לרצונה האמתי כפי שבא לידי ביטוי בצוואה מיום 11.8.2016.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 17-12-45948 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 17-12-45980 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 17-12-52483 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 17-12-52496 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 אשר לנסיבות המשפחתיות נטען כי בין המנוחה ובין תובעת 2 היה נתק במשך שנים וכי
2 התובעים 1-2, שהייתה בינם ובין המנוחה מערכת יחסים עכורה, הם מי שניסו כל השנים,
3 בתחבולות, להשפיע על המנוחה כי תערוך צוואה. נטען כי טיוטת הצוואה המוזכרת בהתנגדות
4 נערכה בלחץ התובעים - והמנוחה סירבה לחתום עליה.
5
6 הנתבע טען כי נטל השכנוע הוא על כתפי התובעים ובכל מקרה, לאור הצוואה המוקדמת מיום
7 15.7.2016, הוא עומד בנטל השכנוע כי מדובר בצוואת אמת המשקפת את רצון המנוחה וכי
8 הצוואה היא צוואה בעדים וצוואה בכתב-יד שכן הוספת התאריך היא רכיב יסוד הניתן
9 להשלמה על פי סעיף 25 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.
10
11 בית המשפט התבקש לדחות ההתנגדות וליתן צו לקיום הצוואה.
12
13 9. ב"כ היועמ"ש הפנה לכך שהצוואה אינה כוללת תצהיר העדים וככל הנראה אינה כתובה כולה
14 בכתב-ידה של המנוחה. לגוף המחלוקת הודיע ב"כ היועמ"ש כי אין בדעתו ליטול חלק
15 בהליכים.
16
17 10. בהחלטתי מיום 29.5.18, קבעתי כי הנטל להוכיח כי המסמך הוא צוואה בעדים המשקפת את
18 רצונה החופשי והאמיתי של המנוחה, הוא על כתפי הנתבע.
19
20 11. בהמשך ההליך מונה כמומחה רפואי מטעם בית המשפט ד"ר עמיקם טל וזאת על מנת לחוות
21 דעתו אשר למצבה הרפואי והקוגניטיבי של המנוחה במועד עריכת הצוואה מיום 11.8.16.
22 למינוי זה קדם מינוי ד"ר לילי מץ.
23
24 12. עדויות ראשיות הוגשו בתצהירים.
25 מטעם הנתבע הוגשו תצהירו (מת/7), תצהיר שכן המנוחה מר א.ג. (מת/6), תצהיר שכנת
26 המנוחה גב' צ.ג. (מת/5), תצהיר גב' י.נ.י. שנתנה עזרת צד ג' חלקית למנוחה (מת/1), תצהיר
27 ספרית המנוחה גב' ר.ו. (מת/4), תצהיר העד לצוואה עו"ד אלעד שלום סובג (מת/3) ותצהיר
28 העד השני לצוואה עו"ד אורן תפילין (מת/2).
29



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 מטעם התובעים הוגשו תצהיר תובע 1 (סומן מב/3), תצהיר אחיינית המנוחה, גב' א.ח. (מב/2)
2 ותצהיר עו"ד אייל רווח שערך טיוטת צוואה למנוחה (מב/1) וזומן לעדות ד"ר קורבסקי לב
3 אשר חתום על התעודה הרפואית בדבר מצבה הרפואי של המנוחה מיום 15.7.16.

4
5 דיון והכרעה:

6
7 האם עסקינן בצוואה בעדים:

8
9 13. הצוואה נשוא ההליכים כאן היא במסמך בכתב יד שכותרתו "צוואה" ותוכנו כדלקמן:

10 תאריך 11.8.2016

11 "אני ר.א. ת"ז. ----- עורכת בזה מרצוני החופשי את צוואתי
12 האחרונה כדלהלן: אני מצווה לבני יר.א. את כלל עזבוני כולל זירתי
13 ב----- והכספים הנמצאים בחשבונות הבנקים שלי. אני מבקשת שר.א.
14 על פי שיקול דעתו ייתן לי.א. 10% מהכסף הנמצא בחשבונות שלי.
15 ולראיה באתי על החתום

16 (-)

17 עדים

- 18 1. (חתימה + חותמת) ת"ז
19 2. (חתימה + חותמת) ת"ז

20
21 14. הוראת סעיף 20 לחוק הירושה התשכ"ה-1965 קובעת כי צוואה בעדים תהא בכתב, שהמצווה
22 יצהיר בפני שני עדים שזו צוואתו ולאחר הצהרתו זו יחתום עליה ולאחר חתימתו, העדים יאשרו
23 בחתימת ידם, על הצוואה, שהמצווה הצהיר וחתם כאמור. ראו שוחט, פגמים בצוואות,
24 (מהדורה שלישית מורחבת ומעודכנת התשע"ו-2016) בעמוד 87. וזו לשון סעיף 20 לחוק
25 הירושה התשכ"ה-1965: -:

26 " צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותיחתם ביד המצווה
27 בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו
28 באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם
29 כאמור"

30
31 15. המסמך מיום 11.8.2016, אינו ממלא אחר כל הדרישות של סעיף 20, נעדרת צהרת המנוחה
32 כי זו צוואתה ונעדר אישור העדים כי המנוחה הצהירה בפניהם כי זו צוואתה.

33
34 16. מדובר בפגמים צורניים, המעבירים את נטל השכנוע לנתבע, להוכיח כי הצוואה משקפת את
35 רצונה החופשי והאמיתי של המצווה. ראו השופט ברק בע"א 464/77 יהודה דהן נ' יפה אזולאי,
36 פ"ד לג(2) 16, 21; עמ"ש (ת"א) 38138-09-11 א.ג.ש. נ' א.מ.ק. מיום 14.4.2013, בפסקה 9.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

17. סמכות בית המשפט לתקן פגמים צורניים או חסר בצוואה בעדים קבועה בסעיף 25 (ב)(2) לחוק הירושה התשכ"ה-1965. על פי הוראותיו, בסמכות בית המשפט להשלים את החסר רק אם בית המשפט השתכנע שהצוואה משקפת את רצון המצווה ואין מדובר במרכיבי יסוד. באותו סעיף נקבע גם, כי מרכיבי יסוד המהווים תנאי בלעדיו אין להיותו של מסמך צוואה בעדים, ושאינם ניתנים לתיקון או להוספה, כתב והבאת הצוואה, ע"י המצווה בפני שני עדים. וזו לשון סעיף 25 (ב)(2) לחוק הירושה התשכ"ה-1965:

"(א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונות החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.

(ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

(1)...

(2) בצוואה בעדים כאמור בסעיף 20- הצוואה בכתב והמצווה

הביאה בפני שני עדים..."

18. משמעות הדבר כי יש לבחון ראשית, האם התקיימו במסמך מרכיבי היסוד לצוואה בעדים. ואם כן, האם הצוואה משקפת את רצון המנוחה החופשי והאמיתי וניתן לקיימה על אף שנפלו בה פגמים. אקדים אחרית לראשית, ואציין כי התשובה לשאלה חיובית.

19. הדרישה כי הצוואה תהא בכתב. אין מחלוקת כי הצוואה היא בכתב. היא כתובה. בצוואה בעדים, דרישה זו אינה מחייבת, כי המסמך כולו ייכתב בכתב ידו של המצווה. על כן, אין משמעות לכך שלא כל המסמך הוא בכתב ידה של המנוחה וכי המילה "תאריך", התאריך והמילה "עדים" הוספו בכתב יד של עו"ד סובג - וכי גם פרטי העדים אינם בכתב ידה של המנוחה. הדבר אינו פוגע בהיותו של המסמך "בכתב". ראו לעניין זה עמוד 17 שורות 30-3, שם מתאר העד לצוואה עו"ד תפילין, כי במעמד החתימה על הצוואה המנוחה הציגה מסמכים בכתב ידה, מסמך מקורי והעתקים מצולמים של אותו מסמך.

20. הדרישה כי המצווה יביאה בפני שני עדים. במקרה כאן צוואת המנוחה הובאה בפני שני עדים – עו"ד סובג ועו"ד תפילין. העדים לצוואה, העידו כי לא רק שהמנוחה הצהירה בפניהם כי זו צוואתה, המנוחה הכינה את צוואתה מראש, בכתב ידה, והציגה אותה בפניהם טרם החתימה,



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 במעמד החתימה. ראו עדות עו"ד תפילין בעמוד 17 שורות 3-30, עמוד 18 שורות 12-19, שם
2 גם העיד עו"ד תפילין כי המנוחה סירבה להוסיף כל הערה על גבי המסמך.

3
4 ש. ממשיכים: ניהלתם שיחה מעמיקה, מה קורה עכשיו?
5 ת. לאחר שהיא אישרה, אלעד ביקש ממנה לרשום בגוף הצוואה שלה,
6 לפני שאנו מאמתים בחתימתנו, והיא פשוט לא הסכימה.
7 ש. מה ביקש ממנה?
8 ת. הצהרה שזו הצוואה שלה, שזה הרצון שלה, שאנחנו נאמת את
9 הצוואה. הגברת פשוט לא הסכימה בשום פנים ואופן שיירשם איזשהו
10 מלל בצוואה – באופן חד משמעי וברור.
11 ש. אתה צריך לציין שהקראת לה, או אלעד הקריא לה. לא ציינת זאת.
12 ת. אני זוכר שהגברת הייתה עקשנית ולא הסכימה שיירשם בכתב יד
13 ולו אות אחת.
14 ש. למה?
15 ת. זה רצונה."

16
17 21. וחזר על כך בעמוד 20 שורות 20-28, שם העיד כי המנוחה אמרה שרצונה הוא שהמסמך בכתב
18 ידה יהא צוואתה. עוד העיד עו"ד תפילין כי המנוחה חתמה על הצוואה בפניהם. ראו עמוד 19
19 שורות 20-23 והצהירה כי תוכן הצוואה הוא רצונה. ראו עמוד 21 שורות 30-33, עמוד 22
20 שורות 3-10.

21
22 גם עו"ד סובג בעדותו בעמוד 25 העיד דברים דומים. שם תיאר כיצד הגיעו העדים יחד לבית
23 המנוחה, בהמשך בעמוד 27 שורות 1-7 העיד כי המנוחה הציגה בפניהם את צוואתה ובהמשך
24 בשורה 17 העיד גם הוא כי המנוחה "רצתה לחתום רק על המסמך הזה, לא מסמך מוקלד..."
25 ולא הסכימה להוסיף דבר. ראו שם שורות 23-25 וגם בעמוד 28 שורות 29 ואילך. אין בעובדה
26 כי עו"ד סובג לא ידע להשיב האם המנוחה חפצה בשני עדים או שדרשה כי יבוא כעורך דין
27 בפניו תחתום על צוואתה – ראו עדותו בעמוד 29 שורות 26-28 והשווה עם עדותו בעמוד עמ'
28 30 שורות 8-10, לשנות מכך.

29
30 22. העדרם של הצהרת המנוחה בכתב כי זו צוואתה והצהרת העדים כי המנוחה הצהירה כך
31 בפניהם, על גבי המסמך עצמו, אינה פוגמת בקיומו של מרכיב היסוד – הובאה בפני שני עדים.
32 ראו בהקשר זה בע"א 2500/93 יעל שטיינר נ' המפעל לעזרה הודית של עולי מרכז אירופה,
33 פד"י נ(3) 338, 350.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 הצהרת המצווה וחתימתה היא "יסוד עובדתי" ואישור העדים שהיסוד העובדתי התקיים היא
2 "היסוד הראייתי". ראו בהקשר זה שוחט, גולדברג, פלומין, "דיני ירושה ועיזבון" (הוצאת סדן
3 תשס"ה- 2005), עמ' 90-91:
- 4
5 "העדרה של הצהרת המצווה בפי שני העדים כי זו צוואתו- 'היסוד
6 העובדתי'- הנה פגם פורמלי שניתן היה לריפוי מכוח הוראת סעיף
7 25(א) סיפא לחוק בנוסחה הקודם, בהיותו פגם בהליך...כך גם באשר
8 להעדרו של אישור העדים, כי המצווה הצהיר וחתם כאמור-'היסוד
9 הראייתי'...המתייחס הן ל'יסוד העובדתי והן ל'יסוד הראייתי'...
10 הלכה זו לא נשתנתה (צ"ל שונתה) גם לאחר חקיקתו של סעיף 25
11 החדש".
12
- 13 24. נפסק כי תפקיד העדים הוא לאשר על פני הצוואה עצמה, כי המצווה הצהיר בפניהם שזו
14 צוואתו וחתם עליה. אין זה מתפקיד העדים לאמת נתונים נוספים לשם קיום הצוואה. ראו ע"א
15 142/80 מירסקי נ' מירסקי, לה (2) 155, 158.
- 16
17 25. וגם נפסק, כי אם בית המשפט משוכנע כי צוואה שחסרה בה הצהרת העדים, היא צוואה
18 שמשקפת את רצון המנוח, הרי שאם בעת החתימה על הצוואה הצהירה המנוחה בפני העדים
19 כי זוהי צוואתה וחתמה עליה בפניהם, ניתן לתקן את הפגם כפי שיקול דעת בית המשפט
20 שבסעיף 25 לחוק הירושה התשכ"ה-1965. ראו ע"א 202/85 שולמית פרדלינה קליינה-ביק נ'
21 דינה גולדברג מא (2) 757 762.
- 22
23 26. עוד נפסק כי גם אם חתימת העדים נעשתה שלא במועד חתימת המנוחה על הצוואה, אלא
24 במועד מאוחר יותר, ניתן לרפא פגם זה מכוח הוראת סעיף 25(א) לחוק. ראו לעניין זה ת"ע
25 108750/03 רונית ישורון נ' האפוטרופוס הכללי מיום 19.1.04 בסעיף 6 לפסה"ד המפנה לע"א
26 70/88 שושנה פז נ' חנה אלון, פד"י מד (3) 32, 38.
- 27
28 27. הטענות בדבר רישום תאריך בכתב יד שונה מכתב ידה של המנוחה, אי ציון על גבי הצוואה
29 האם העדים נכחו יחדיו עם המנוחה במעמד חתימת המסמך על ידה ושאר טענות שנטענו, אלה
30 אינם מרכיבי יסוד הנדרשים לצוואה בעדים. ככאלו אלו הם פגמים צורניים הניתנים לתיקון
31 כפי סמכותי בסעיף 25(א) לחוק הירושה התשכ"ה-1965. לעניין הוספת התאריך, ראו
32 ע"א 70/88 שושנה פז נ' חנה אלון פד"י מד (3) 32, 38 שאוזכר לעיל.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 משמעות הדבר הוא כי התקיימו מרכיבי היסוד המהווים תנאי בלעדיו אין להיותו של המסמך
2 צוואה בעדים ואם בית המשפט השתכנע כי הצוואה משקפת את רצונה החופשי של המנוחה,
3 אזי בסמכותו להשלים את הפגמים הצורניים וליתן צו לקיום הצוואה.

4
5 האם הצוואה משקפת את רצון המנוחה:

6
7 29. בהתנגדות למתן צו קיום צוואה שנפל בה פגם צורני נטל השכנוע כי הצוואה משקפת את רצון
8 המצווה, הוא על הטוען לקיומה. אמת המידה היא מאזן ההסתברויות. ראו ע"א 6198/95
9 שלומית יעקב נ' שרה בראשי, פד"י נב (2) 603 615 ואילך. השווה עם ע"א 190/68 יוסף
10 סוטיצקי נ' יהודית קלינברוט, כב(2) 138 139; ע"א 733/88 יוסף אהרוניאן ואח' נ' מנדל
11 אלישקה, מה(5) 705, 709 שם בהעדר פגם צורני, נקבע כי הנטל על המתנגד למתן הצו.
12

13 30. בהקשר לטענה זו טענו התובעים כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה, כי הנתבע
14 היה מעורב בעריכתה וגם כי הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת. אדון בטענות כסדרן.
15

16 הטענה כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה:

17
18 31. סעיף 2 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 קובע כי:

19
20 "כל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות
21 זו בחוק או בפסק דין של בית משפט".
22

23 32. משמעות הדבר כי קיימת חזקה משפטית כי כל אדם בעת שבצעה פעולה משפטית היה כשיר
24 לבצעה. גם אדם אשר מונה לו במועד מאוחר או בסמיכות לכך, אפוטרופוס. ראו רע"א 3323/98
25 זקן נ' קצין התגמולים, פ"ד נז (5) 577, 586 – פסה"ד אמנם עוסק בפסול דין אך הדברים שנאמרו
26 שם, טובים גם לענייננו.
27

28 33. סעיף 26 לחוק הירושה התשכ"ה-1965, קובע:

29
30 "צוואה שנעשתה ע"י קטין, או מי שהוכרז פסול דין או שנעשתה בשעה
31 שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה."



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

- 1 34. הכוונה לחוסר יכולת להבחין בטיבה של צוואה בשל מצב נפשי או גופני בעת עריכתה. הנטל
2 להוכחת הטענה מוטל על הטוען. ראו: פרופ' שילה, פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה – 1965,
3 הוצאת נבו, כרך 1 עמוד 248; ע"א 160/80, 851/79 שולמית בנדל נ' דורון בנדל, פ"ד לה (3)
4 105, 101 (להלן: "פס"ד בנדל"); ע"א 5185/93 היועמ"ש נ' רינה מרום, מט(1) 327, 318 ועוד.
5
6 35. נפסק כי בבחינת השאלה אם המצווה ידע להבחין בטיבה של צוואה, יש לבחון, בין היתר, אם
7 המצווה היה מודע למעשיו ותוצאתם, מודע לכך שהוא עורך צוואה, ידע מהו היקף רכושו, ידע
8 מי יורשיו ומהן תוצאות הוראות צוואתו על עיזבונו ויורשיו. ראו פס"ד בנדל שאוזכר לעיל
9 ועניין מרום שאוזכר לעיל, בעמוד 328. וגם, ע"א 15/85 מזרחי נ' רז, מא(4) 458, 454; ד שוחט,
10 גולדברג, פלומין, דיני ירושה ועיזבון, מהדורת שישית, עמוד 98 ועוד.
11
12 36. על-מנת להוכיח כי המצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – זאת בשל מצב נפשי, מנטלי
13 וגופני בעת עריכת הצוואה, יש להביא עדות רפואית או עדות אחרת. ראו פס"ד בנדל לעיל.
14
15 לבית המשפט שיקול הדעת האם להעדיף חוות-דעת רפואית (שהיא למעשה בבחינת "ניתוח
16 שלאחר המוות") או להעדיף על-פניה עדות מהימנה של עורך הצוואה או העדים לצוואה. ראו:
17 ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון ישראל, פ"ד נד (2) 215, 222 מיום וגם פסק
18 דיני בת"ע 13-10-32072 פלוני נ' אלמוני, סעיף 21 לפסה"ד מיום 16.5.2017.
19
20 37. ד"ר עמיקם טל, המומחה מטעם בית המשפט, הגיש חוות דעת נושאת תאריך 12.11.2019. על
21 פי חוות הדעת, בשנת 2012 החלה המנוחה לסבול מהפרעות קוגניטיביות קלות, אשר לא היו
22 משמעותיות ולא פגעו בחיי היומיום שלה. מטפליה השונים לא ציינו זאת. המומחה מציין
23 בחוות הדעת כי המנוחה סבלה מעת לעת מדיכאון שאינו עמוק עד שנת 2014 אך בהמשך,
24 לאחר מכן, לא אוזכר. גם לא לקראת שנת 2016 מועד כתיבת הצוואה.
25
26 נכתב בחוות דעת המומחה כי לא כל תהליך של ירידה קוגניטיבית הוא בהכרח דמנציה של
27 ממש וכי למנוחה היו הפרעות קוגניטיביות ממוקדות שלא פגעו בכושרה להבחין בטיבה של
28 צוואה. וכך כותב המומחה בסיפא חוות הדעת:
29



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 כעולה מתיאורה של המנוחה ומן הרשומה הרפואית העשירה, כלל
2 אין נראה לי כי המנוחה סבלה מדמנציה, אלא מהפרעות קוגניטיביות
3 ממוקדות שאינן בגדר של דמנציה. לפחות עד לסוף חודש אוגוסט
4 2016, נשתמרה כשירותה של המנוחה לחתום על צוואתה, להבין
5 ולשפוט ולשקול את משמעותיה עבור המוטבים השונים, גם אם סבלה
6 מירידה קוגניטיבית בעוצמה כלשהי.
7

8 מסקנת המומחה היא כי:

9 "ולכן ניתן לסכם בנקודה זו ולומר, כי ביום 11.8.2016, הייתה
10 המנוחה, בסבירות גבוהה, לאור הראיות הקליניות על פי התרשומת
11 הרפואית אשר בפני, בכשירות מנטאלית וקוגניטיבית, של שיפוט
12 (ש)ל הבנה להבין טיבה ומשמעותיה של הצוואה עליה חתמה".
13

14 38. התובעים לא פנו למומחה בשאלות הבהרה ובהתאם הוא גם לא זומן לעדות מטעמם. ראו
15 הודעתם מיום 4.12.2019. על כן יש לראות בתובעים כמסכימים לחוות הדעת.
16

17 39. למעלה מן הדרוש אציין כי הפניית התובעים לתעודות שנכתבו על ידי ד"ר קוברסקי ושצורפו
18 להודעתם שהוגשה ביום 14.5.19 – אין בה להפריך את מסקנת המומחה. המדובר בשתי
19 תעודות רפואיות, האחת מיום 26.6.14 שאין בו כל התייחסות לשאלת כשרות המנוחה לצוות
20 הן בכלל ובוודאי במועד עריכת הצוואה, מה גם שנכתב שם כי לא נמצאו הפרעות פסיכוטיות
21 או הפרעות של שיפוט ותובנה. ואילו המסמך מיום 15.7.16, עליו גם נחקר ד"ר קוברסקי,
22 תומך במסקנת חוות הדעת כי, למצער, בתאריך 15.7.2016, מועד בו ערכה המנוחה מסמך
23 שזהה בתוכנו לצוואתה (למעט טעות כתיב – "כספ" במקום "כסף") אך לא הושלם כצוואה.
24 יוער עוד בהקשר זה כי ד"ר קוברסקי העיד בעמוד 41 שורות 6-14, כי המסמך נערך לאחר
25 בדיקה פסיכיאטרית וקוגניטיבית שארכו כ-40 דקות, ראו עמוד 45 שורות 9-8 והוא הוסיף על
26 גביו את המילים "במיוחד לעריכת צוואה". העד הוא עד אובייקטיבי נטול אינטרסים שהכיר
27 את המנוחה עוד קודם למועד עריכת המסמך.
28

29 40. לאמור יש להוסיף כי העדים שהובאו מטעם הנתבע, העידו כולם על צלילותה והבנתה של
30 המנוחה למעשיה. למשל גב' נ.י. שהייתה המטפלת של המנוחה העידה כי: "...היא זכרה כל
31 פדיקור שלי, גם כל הבטחה שלי. לכן קשה לי לומר שהיא שכחה דברים. הלוואי שבגיל
32 שלה...אני שוכחת יותר. ראו עמוד 13 שורות 3-5.
33



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 גם עו"ד סובג, העד לצוואה, העיד כי ניהל שיחת "מינגלינג" עם המנוחה והתרשם שהיא
2 צלולה. ראו עמוד 28 שורות 13-15 ושורות 23-26.

3
4 מר א.ג., שכן המנוחה ומי שהיה עד לצוואתה מיום 15.7.16, העיד כי מצבה של המנוחה
5 הדרדר רק בניידותה וזאת בשל בעיות רפואיות ברגליים. ראו עמוד 39 שורות 1-4 וגם שורות
6 13-15. עוד העיד כי המנוחה ניהלה עמו את ועד הבית המשותף, הייתה בקשר עם חברת
7 המעליות עד הרגע האחרון, גם בשנת 2016. ראו עמוד 39 שורות 21-27 לעדותו. עדותו זו
8 תומכת בטענה כי במועד עריכת הצוואה המנוחה הייתה כשירה להבחין בטיבה של צוואה.

9
10 גם עדות העדים לצוואה, כפי שאוזכרה לעיל, כי המנוחה התעקשה שלא להוסיף על צוואתה,
11 מעידה על כי מודעת הייתה המנוחה היטב לרצונה ולמעשיה. איני מקבלת את הטענה כי
12 סירובה זה מעיד על כי על החשש של המנוחה מהעדר אישורו של הנתבע מכך שתוסיף על
13 הוראותיו. לטעמי, ההפך הוא הנכון. סירוב המנוחה להוסיף או לגרוע מהצוואה אותה כתבה
14 מעיד על אופייה הדעתני, רצונה והבנתה.

15
16 וגם, זהות המסמך בכתב יד מיום 15.7.16 והצוואה מיום 11.8.16, למעט טעות כתיב – "כסף"
17 ולא "כסף" מעיד על כי המנוחה ידעה להבחין טיבה של צוואה והצוואה משקפת את רצונה.

18
19 41. על כן אני דוחה את הטענה כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה.

20
21 הטענה כי המבקש היה מעורב בעריכת הצוואה:

22
23 42. סעיף 35 לחוק הירושה התשכ"ה – 1965 קובע:

24 "הוראת-צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או
25 היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת-צוואה
26 המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה."
27

28 43. משמעות סעיף 35 הוא כי המחוקק יצר הנחה חלוטה - מי שלוקח חלק בעריכת הצוואה
29 משפיע שלא כדין על המצווה. בהקשר זה נאמר מפי השופט לנדוי בע"א 707/76 דינה צארום

30 נ' צפורה גורן ואח', פד"י לב(3) 548, 55 כי :



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
 ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
 ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
 ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 "...בכל יזמה כזאת כרוך חשד של גניבת דעתו של המצווה. לצורך זה
 2 מצא המחוקק לנחוץ לקבוע בסעיף 35 מ(ב)חן אוביקטיבי לבטלות
 3 הצוואה, ולא הסתפק בהוראת הסעיף 30 המחייב את הטוען לבטלות
 4 בשל השפעה בלתי-הוגנת להוכיח את טענתו".

5
 6 וגם ראו ע"א 6496/98 מופק בטו נ' סאמי בוטו, פ"ד נד(1)19, 30:

7
 8 "החוק יוצר הנחה חלוטה, כי מי שלוקח חלק בעריכת הצוואה השפיע
 9 שלא כדין על המצווה. חזקה זו אין לסתור אף לא בהבאת ראיות
 10 המלמדות כי שלבים אחרים בהליך היווצרותה של הצוואה היו נקיים
 11 מפגם. העובדה שהנהנה על פי הצוואה לא ערך אותה והעובדה שלא
 12 היה עד לעשייתה, עשויים להעיד על כך שהוראת הצוואה ניתנה
 13 בסופו של יום מרצון חופשי, אולם אם 'לקח הוא חלק בעריכתה באופן
 14 אחר' אין תוקף להוראה המזכה אותו- אפילו היתה זו הוראת אמת".

15
 16 ועוד ראו גם ע"א 1099/90 שילה שרוני נ' שאול שרוני, מז (4) 785, 794:

17 "המחוקק קבע בסעיף 35 לחוק הירושה חזקה חלוטה, שלפיה מי
 18 שלוקח חלק בעריכת צוואה משפיע שלא כדין על המצווה. במצב כזה
 19 נשלל כל שיקול דעת בשאלת מתן תוקף לצוואה, ויש לראותה כאילו
 20 לא נעשתה כלל. תוצאה זו היא סופית ומוחלטת, ועל כן ראוי לפרש
 21 בצמצום את לשון הסעיף ואת המקרים שנופלים לגדרו" (להלן "עניין
 22 שרוני").

23
 24 וגם פסק דיני בת"ע 51073-02-16 ס.ב. נ' מ.פ.ב. מיום 15.10.2017.

25
 26 44. לשון הסעיף היא חד-משמעית ואינה מותירה שיקול דעת לבית המשפט. על פי הוראותיה,
 27 במקרה בו נהנה על פי צוואה - הוא או בן זוגו, ערכו צוואה או היו עדים לעשייתה או נטלו
 28 חלק בעריכתה באופן אחר - ההוראה המזכה את אותו נהנה, בטלה.

29
 30 45. מאחר ותוצאת הסעיף היא "קשה" ושוללת שיקול דעת שיפוטי, גם מקום בו הנסיבות מעידות
 31 כי לא הייתה השפעה בלתי הוגנת על המצווה, נפסק כי יש לפרש את הסעיף בדוקנות
 32 ובצמצום. ראו ע"א 529/69 רוזנהויזר נ' כהן, פד"י כד (2) 93, 97. המבחן הוא מבחן השכל
 33 הישר. בע"א 5869/03 נילי חרמון נ' בנימין גולוב, פ"ד נט (3) 1, 9 נאמר כי:

34
 35 "בסופו של יום עולה אפוא כי הבחינה האם נטל הנהנה חלק בעריכת
 36 הצוואה צריך שתיעשה באשר לכל מקרה ונסיבותיו ונוכח מידת
 37 האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה
 38...השכל הישר מורנו גם, כי הצטברותם של אירועים וזיקות שאולי כל



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 אחד מהם כשלעצמו לא היה בו כדי להציב תווית של נטילת חלק
2 בעריכת הצוואה, בהיקבצם יחד ב"מבט על" אל המכלול, יוצרים הם
3 אותה השתתפות בעריכתה שיש בה כדי לפסול.
4

5 46. הנתבעים טענו כי מכלול נסיבות מעיד על מעורבות.

6 נטען כי הנתבע יצר את הקשר בין המנוחה ובין עו"ד סובג שהיה ב"כ. נטען כי הנתבע יזם את
7 עריכת הצוואה והכתיב את תוכנה, קבע עם עורכי הדין שהמנוחה לא הכירה ותאם עימם את
8 הפגישה בבית המנוחה, כיוון הגעתם לבית וגם נכח בהגיעם. עוד נטען כי הנתבע פנה לד"ר
9 קורבסקי לקבל תעודה רפואית לצוואה שנערכה חודש קודם לכן, ביום 15.7.2016 מסר אותה
10 לעו"ד סובג, שילם את שכרו וקיבל ממנו העתק. נוסף על כך, הצביעו הנתבעים על כי בצוואה
11 הוראה הקובעת אם יקבל התובע 1 מכספי עיזבון המנוחה – התלויה בשיקול דעת הנתבע.

12
13 47. בהתייחס לטענה כי הנתבע הכתיב את תוכן הצוואה – הטענה אינה נתמכת בראיות, מה גם
14 שמדובר בהוראות צוואה הזרות למסמך זהה שנערך חודש קודם לכן – מה שמעיד על רצון
15 חופשי. על כן אני דוחה את הטענה.

16
17 בהקשר זה יוער כי מהראיות עלו כי המנוחה ערכה צוואה זהה ביום 15.7.2016, אותו מועד
18 בו גם נבדקה על ידי ד"ר קורבסקי שמסר את התעודה הרפואית מאותו מועד.

19
20 48. אשר לנסיבות הנוספות, אין בהן להצביע על מעורבות ברמה הקבוע בסעיף 35 לחוק הירושה
21 התשכ"ה-1965. ראשית לא הוכח כי עו"ד סובג ייצג את התובע. שנית, גם אם היה עו"ד סובג
22 ב"כ התובע בנושא כלשהוא, דבר שכאמור לא הוכח, אין עורך הדין נחשב לשליחו של הנהנה
23 (המבקש) לצורך עשיית הצוואה. ראו לעניין זה ע"א 183/85 אלבוים נ' קרייזלר, מב(3) 397,
24 404-405. מה גם שבהעדר נסיבות חריגות נוספות, המעידות על מעורבות ממשית ועמוקה,
25 אין די בייצוג הנהנה על ידי עורך הדין שערך את הצוואה או היה עד לעשייתה, כדי להצביע
26 על מעורבות בדרגה הפוגעת ברצונו החופשי של המצווה.

27
28 על אחת כמה וכמה מקום בו הצוואה נערכה למעשה על ידי המנוחה ועורך הדין היה אך ורק
29 העד לעשייתה – כפי המקרה כאן וגם מקום בו התובע עצמו, ביקש לקשר בין המנוחה ובין
30 עו"ד אחר (עו"ד רווח) עמו המנוחה ביטלה את הפגישה לאחר קביעתה. ראו עדות התובע



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 עצמו בעמוד 75 שורות 11-19 שהעיד כי המנוחה ידעה לומר, לבדה, כי היא מבקשת לערוך
2 צוואה וכי תבקש מהנתבע להביא עו"ד לשם עריכתה. וכך העיד:

3
4 "...ערב הפגישה היא לא רצתה להיפגש. שאלתי מה כן היא רוצה
5 לעשות? היא אמרה י.א. יביא עורך-דין. הבנתי מה הולך לקרות".
6

7 וראו גם ע"א 760/86 גורי רוזן נ' לידה שולמן, מג(3) 586, 590. שם הזוכה פנה לעורך-הדין
8 שערך את הצוואה ודאג להבאתו למשרד עורך-הדין – ובנסיבות שם לא היה בזאת די להוכחת
9 מעורבות בעריכת הצוואה כמצוות סעיף 35 לחוק הירושה התשכ"ה-1965. כך גם במקרה
10 כאן: אין די בפניה לעורך-הדין, התובעים לא הצביעו על מעורבות נוספת או ראיות לכך
11 שהנתבע "הכתיב" את הוראות הצוואה. עוד יש להוסיף, כי עו"ד סובג העיד כי ראה את
12 המבקש אולי פעם או פעמיים עובר להגעתו לבית המנוחה לצורך החתימה על הצוואה וזאת
13 לצורך קבלת התעודה הרפואית של ד"ר קוברסקי. ראו עמוד 26 שורות 11-13.

14
15 49. הכוונת העדים לבית המנוחה, נוכחותו בעת הגעתם וגם התשלום גם הם אינם מעידים על
16 מעורבות בדרגה שפגעה ברצונה החופשי של המנוחה לצוות עיזבונה כרצונה. ואציין כי
17 התובע לא היה נוכח בעת עשיית הצוואה. ראו עדות עו"ד סובג בעמוד 26 שורות 16-20:

18
19 "ש. הוא הוביל אתכם לשולחן?
20 ת. לא, נכנסנו וראינו את הבית. ביקשתי מיר.א. לצאת החוצה. אמרתי
21 לו 'תן לנו להמשיך מפה'. והתיישבתי עם המנוחה. אולי הציעו לי
22 קפה. לא זוכר. שתיה אולי.
23 ש. מי הציע?
24 ת. היא"
25

26 50. על כן, אני דוחה את הטענה כי מתקיימים תנאי סעיף 35 לחוק הירושה התשכ"ה-1965.

27
28 51. בשולי פרק זה אציין כי מהראיות עלה כי דווקא התובע הוא זה אשר ניסה להתערב באופן
29 חלוקת עיזבון המנוחה ולהשפיע על המנוחה לחלק עיזבונה לפי רצונו. הואיל ואין זה העיקר
30 בהליך כאן אפנה בתמצית, לעמוד 2 בתמליל שיחת הטלפון מיום 6.5.2016, בין המנוחה ובין
31 הנתבע, נספח ב למת/7. שם מספרת המנוחה כי לאחר שהפגיש התובע את המנוחה עם
32 התובעת 2, במסעדה, לאחר תקופת נתק ארוכה - היא שאלה את התובע מה יהיה בהמשך



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
 ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
 ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
 ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 ותשובתו הייתה כי התובעת 2 תשמור על קשר עם העיזבון שיחולק באופן שווה. וכך נאמרו
 2 הדברים בעמוד 2 לתמליל:

3
 4 "ר.א.: ... נו, מה עכשיו, י.א. י.מ. מוכנה לבוא אליך בתנאי אחד, שאני
 5 אומרת לך, אני לא יכולה כבר. אבל, שהכל יהיה מסודר אותו דבר.
 6 לא באחוזים. לא, לא כמו, נגיד, כולם 30 שקל, לא יודעת ... תעזוב
 7 בטלפונים אני לא רוצה.
 8 י.ר.א.: טוב, טוב, הלאה, כן, כן.
 9 ר.א.: לא רוצה לריב עם כל העולם.
 10 י.ר.א.: טוב, בסדר.
 11 ר.א.: י.א. אמר לי: 'מה אכפת לך אם תעשי את זה עכשיו?' אמרתי:
 12 'י.א., עכשיו אני עייפה, אני לא יכולה לחשוב עכשיו, דבר אחד, עוד
 13 שלושה חודשים, עוד ארבעה חודשים, איך י.מ. תתנהג, אולי אני אשנה
 14 את דעתי. כרגע, אם היא באה בשביל הכסף, אז היא יכולה ללכת
 15 לעזה."
 16

17 ובהמשך, בעמוד 3 לתמליל אומרת המנוחה:

18
 19 "כן. שייסע כבר ודי, אני אמרתי לו: 'אם אני אשנה את דעתי, אז אני
 20 גם כן לא אלך לפי מה שאתה תגיד לי. אני אעשה את זה לפי ההיגיון
 21 שלי, מי צריך, מי לא צריך, מי היה צריך, אתה לא תגיד לי מה
 22 לעשות."
 23

24 וגם ראו דבריה של המנוחה בסוף עמוד 7 ואילך:

25
 26 "ר.א.: אמרתי: 'אני לא משנה את הגרסה שלי'
 27 י.ר.א.: אהה
 28 ר.א.: כל אחד יקבל את מה שאני אחליט ומה שאני אחליט אף אחד
 29 לא ידע"
 30

31 בשיחה אחרת מיום 7.5.2016, בתמלול הוגש כנספח ג למת/7, בעמוד 18, מספרת המנוחה
 32 לנתבע כי תובע 1 ניסה "לקנות אותה" ולהביאה לחלק עיזבונה שווה בשווה, על ידי כך שהביא
 33 לה מתנה, יצר קשר עם תובעת 2 והביא אותה למפגש וגם הפנה אותה לעורך דין:

34
 35 ר.א.: חשב שזה ישפיע עלי. יכול לקנות לי בית על ----, אני לא, אני
 36 שכנע אותי שום דבר. זה, אחר כך הוא שכנע את י.מ. שתבוא, מי אמר
 37 שזה צריך להיות שווה בשווה? מי אמר את זה? לך אני רוצה לתת את
 38 הבית ולי.א. אני רוצה לתת סנדלים, אז מה?
 39 הוא כבר. תתאר לך שהוא כבר הביא עורך דין מתל אביב, הוא אומר:
 40 'הכל מוכן, את רק צריכה לחתום'.
 41



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 52. עוה"ד מתל אביב הוא עו"ד רווח שהעיד מטעם הנתבעים כי התובע פנה אליו ואמר כי אמו
2 רוצה לערוך צוואה שמחלקת את עיזבונה שווה בין ילדיה, וכי בהמשך המנוחה שוחחה עמו
3 אמרה לו דברים דומים, אך הפגישה לחתימה בוטלה, ערב קיומה.

4
5 הטענה כי הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת:

6
7 53. סעיף 30(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, קובע:

8
9 "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי-הוגנת,
10 תחבולה או תרמית-בטלה".

11
12 54. לא כל השפעה מביאה לידי ביטול צוואה. החוק אינו פוסל צוואה שנעשתה לאחר השפעה או
13 שכנוע של המצווה, אלא אם נבעו מלחץ ואיומים מפורשים או מכללא. בכדי שהוראת הצוואה
14 תבוטל על ההשפעה להיות השפעה בלתי הוגנת - השפעה שיש בה מרכיב של אי-הגינות, עד
15 כדי ניצול חולשתו ותלותו של המצווה ראו שמואל שילה, "פירוש לחוק הירושה", תשכ"ה-
16 1965, הוצאת נבו, כרך 1 עמוד 269:

17
18 "...אין פסול הנסיון להשפיע על אדם שיכתוב צוואה לטובתו או לטובת
19 אחר, מה שפסול הוא השפעה בלתי הוגנת".

20
21 55. נפסק כי יש להבחין בין השאלה העובדתית, האם המצווה היה תלוי במי שהשפיע עליו
22 השפעה בלתי הוגנת, לבין השאלה הערכית, האם ההשפעה כללה בחובה מרכיב של אי
23 הגינות. הבחינה תעשה על פי ערכים של מוסר אישי וחברתי, ובחינת רצון המצווה האמתי.
24 ראו ע"א 4902/91 שדמה גודמן נ' ישיבת מדרש גבוה לדיינות ע"ש הרב שלמה מוסאיוף,
25 מט(2) 441, 448-450.

26
27 56. בהקשר לטענה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת נכתב על ידי שמואל שילה בספרו "פירוש
28 לחוק הירושה", תשכ"ה-1965, הוצאת נבו, כרך 1 עמוד 270 כי:

29
30 "...כנראה הדרך להצליח בטענה של השפעה בלתי הוגנת היא לא על
31 ידי הוכחה פוזיטיבית של ההשפעה הפסולה, אלא ע"י ביטול החזקה
32 שהצוואה נעשתה עפ"י רצונו החופשי של המצווה".



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

57. בפסקי הדין נקבעו אבני בוחן ומבחני עזר לבחינת קיומה או העדרה של השפעה בלתי הוגנת.

ראו דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, נב(2) 813, 848.

מבחן התלות והעצמאות, האם המצווה היה עצמאי בתקופה הרלוונטית, הן מבחינה פיזית והן מבחינה שכלית-הכרתית. ככל שהמצווה לא היה עצמאי באחד מהשניים, תחזק הנטייה לקבוע כי הייתה תלות ולהיפך. הדגש הוא על עצמאות השכלית-הכרתית. ייתכן שעצמאותו מבחינה שכלית-הכרתית תחפה על תלותו הפיזית ותוביל למסקנה כי חוסר העצמאות / התלות הפיזית לא גרע כלל מעצמאותו של המצווה.

במקרה דנן לא הובאו עדויות כי במועד הרלוונטי המנוחה לא הייתה עצמאית או כי הייתה תלויה בצד ג'. עו"ד סובג ועו"ד תפילין העידו שניהם כי המנוחה אירחה אותם והציעה להם לשתות. הם דיברו וצחקו עימה והשיחה קלתה. ראו למשל בעדות עו"ד סובג בעמוד 26 שורות 10-15, 20-16 ועוד ראו עדות עו"ד תפילין שהעיד כי לא סבר שהייתה למנוחה בעיית שמיעה בעמוד 18 שורות 10-11.

גם מחוות דעת מומחה בית המשפט עולה כי המנוחה לא הייתה תלויה בצד ג ובהתייחס למסמך מיום עריכת הצוואה, מצביעה המומחה על כך שרופא שבדק את המנוחה באותו מועד, ד"ר אשל אביחי רופא משפחה, מצא כי למנוחה היו כאבי ברכיים, בעיית הפרשה מאוזניים, מצב רוח ירוד והיא **בבדיקתה צלולה**. במסמך רפואי נוסף מיום 16.8.31, אשר גם אליו התייחס מומחה בית המשפט מצוין כי על פי ההתרשמות: **"אישה מאוד עקשנית ודעתנית"**. למעשה, מהמסמכים עלה כי ההירדררות הממשית במצבה של המנוחה, החלה בתחילת שנת 2017 כפי שגם ניתן לראות מדוח הערכת תלות של ביטוח לאומי מיום 17.2.23.

דעתנות המנוחה עולה גם מתמליל השיחות כפי שצוטט לעיל, מה שמעיד על עצמאותה הקוגניטיבית, העולה גם מעדות מר א.ג. שהעיד כי הקושי היחיד בו נתקל היה קשיי ניידות של המנוחה, עמוד 39 שורות 1-2. וגם העיד כי בתחילת שנת 2016 שימשה המנוחה כוועד הבית המשותף הייתה בקשר עם חברת המעליות וטיפול בזיפות הגגות. ראו עמוד 39 שורות 21-27. וגם מעדות גב' ר.ו. ספרית של המנוחה, שהעידה כי המנוחה ביקשה ממנה כי תיקח



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 אותה כי היא אינה רוצה להישאר בבית החולים. עמוד 34 שורות 18-19. וגם מסעיף 11
2 לתצהיר מת/1 של גב' נ.י. מי שהייתה המטפלת של המנוחה.

3
4 מבחן התלות והסיוע, באם המצווה לא היה עצמאי, יש לשאול מי הוא זה אשר סייע לו
5 להתגבר על מגבלותיו ולבחון את טיב הסיוע, היקפו ומידת התלות באדם שסייע למצווה
6 להתגבר על מגבלותיו והאם המצווה הסתייע גם באחרים. כאשר הנהנה הוא המסייע העיקרי
7 (או הבלעדי) מתגבר החשש כי קיימת תלות.

8
9 מהעדויות עלה כי המנוחה התעקשה להתנייד ללא עזרת צד ג', סירבה להשתמש במקל
10 ושכנתה גב' צ.ג. העידה כי כשהייתה מציעה לה לתת לה יד הייתה המנוחה מסרבת. ראו עמוד
11 36 שורות 5-7. עוד עלה כי סייע למנוחה בן זוגה מר צ.ה. שליווה אותה לבדיקות רפואיות
12 וגם גב' נ.ט. שהעידה כי מסוף שנת 2015 ועד 2/17 נהגה להגיע לבית המנוחה 3-4 פעמים
13 בשבוע ללון. כך שהמנוחה, לא הסתייע רק בנתבע.

14
15 מבחן הקשר של המצווה עם אחרים, האם למצווה היו קשרים עם אחרים. ככל שיתברר כי
16 בתקופה הרלוונטית היה המצווה מנותק מאחרים או שקשריו היו מועטים, תתחזק ההנחה כי
17 מתקיימת תלות.

18
19 בנסיבות כאן הוכח כי למנוחה היו קשרים עם אחרים. המטפלת שלה גב' י.י., הספרית גב'
20 ר.ו., בן זוגה מר צ.ה. ושכניה בני הזוג ג'. עוד הוכח כי למנוחה היה קשר עם התובע שהצהיר
21 בתצהירו מב/3 סעיף 9, כי היה בקשר טלפוני רצוף עם המנוחה, שוחח עמה לפחות אחת
22 לשבוע עד לתחילת שנת 2017.

23
24 מעדות גב' נ.י. עלה כי היא לנה אצל המנוחה, 3-4 פעמים בשבוע ובשאר הימים לן עמה בן
25 זוגה. בתצהיר מת/4 של גב' ר.ו., הצהירה העדה בסעיף 7, כי עד תחילת שנת 2017 הן היו
26 בקשר רצוף, וקשר זה כלל מפגשים בבית המנוחה או במספרה והן היו אוכלות ויושבות
27 לשותת קפה.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 משמעות הדבר כי לא הוכח שהנתבע ניתק את המנוחה מאחרים. פרידת המנוחה מבן זוגה אינה
2 משנה מהמסקנה אליה הגעתי הואיל מר צ.ה. לא הגיע להעיד, התובעים לא עמדו על זימונו ועל
3 כן נסיבות הפרידה לא הוכחו. מה גם שכאשר בעל דין נמנע מהלציג ראיה או להביא עד, יש
4 להניח כי המדובר בראיה או עדות הפועלת לרעתו ותשמש כנגדו. ראו ע"א 465/88 **הבנק**
5 **למימון מסחר בע"מ נ' סלימה מתתיהו ואח'**, פד"י מה(4) 651, 658; ע"א 795/99 **פרנסואה נ'**
6 **פוזיל פד"י נד(3) 107, 118**; ע"א 2275/90 **לימה חברה ישראלית לתעשיות כימיות בע"מ נ'**
7 **רוזנברג, מז(2) 605, 614 ועוד.**

8
9 מבחן נסיבות עריכת הצוואה, מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה, אף אם אינה מגיעה לכדי
10 מעורבות לפי סעיף 35 לחוק הירושה, יכולה ללמד על השפעה בלתי הוגנת. מבחן זה אינו עומד
11 ברשות עצמו, אלא הוא מבחן משנה אשר יכול לסייע בקבלת מסקנה בדבר קיומה של השפעה
12 בלתי הוגנת, במקום בו המבחנים האחרים מכוונים למסקנה כי קיימת תלות. במקרה דנן עלה
13 מהעדויות כי לא הייתה קיימת כל תלות, כך שמבחן זה אין בו כדי לסייע.

14
15 למעלה מן הדרוש אשוב ואציין כי מהראיות עלה כי דווקא מי שניסה להשפיע על המנוחה
16 לחלק עיזבונה לפי רצונו ולא רצונה, היה התובע. ראו הערתי לעיל.

17
18 58. לכל האמור לעיל, יש להוסיף כי העדפתה של המנוחה את הנתבע באה לידי ביטוי גם
19 בצוואותיה הקודמות – ראו למשל צוואה מיום 16.1.2015 שהעדים לה הם שכני המנוחה בני
20 הזוג ג', שם למעט 20% מהכספים שציוותה למר צ.ה., שהיה בן זוגה באותו מועד, חילקה
21 עיזבונה בין הנתבע ובין בנותיו. ולא מצאתי ראשית ראייה לטענה שעלתה בעדויות לפיה
22 המנוחה התלוננה שהנתבע משך כספים מחשבונותיה ללא הסכמתה או ידיעתה.

23
24 אציין כי למעשה, התמונה שעלתה היא כי המנוחה הייתה המוציא והמביא במשפחה ומי שעל
25 פיה יישק דבר. בעניין זה לא הייתה מחלוקת בין הצדדים וכל צד, בדרכו, תיאר את המנוחה
26 כדומיננטית. הנתבע בסעיף 22 לתצהירו **מת/7** כתב כי המנוחה הייתה אדם שלא ניתן לשנות
27 דעתו ונתנה את הטון ואילו תובע 1 בסעיף 4 לתצהירו **מב/3**, תיאר את המנוחה כמי שנהגה
28 לרדות בכפופים לה ולהפגין שליטה בסובכים אותה – בין היתר, על ידי כתיבת צוואות
29 "חדשות לבקרים", והענקת או גריעת חלקם של מי מיורשיה. גם העדים מטעם הצדדים העידו



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 כי המנוחה הייתה אדם שידע לעמוד על שלו, ראו למשל עדות גב' א.ח. בעמוד 69 שורות 14-
2 17 וגם עדות העדים לצוואה כפי שפורטה לעיל, בדבר התנגדות המנוחה להוסיף לצוואתה.
3 עמוד 18 שורות 12-21 וגם עמוד 27 שורות 15-17, עמוד 28 שורות 29-32, השכן מר ג'
4 בעדותו בעמוד 38 שורות 15-21 ועוד.

5
6 59. על כן אני דוחה את הטענה להשפעה בלתי הוגנת.

לסיכום חלק זה:

7
8
9
10 60. משמעות הדבר הוא כי הצוואה מיום 11.8.2016 משקפת את רצונה החופשי של המנוחה.
11
12 61. לא נעלם מעיני כי לא ניתן היה לתת אמון בטענת הנתבע כי לא ידע שהמנוחה ערכה מספר
13 צוואות. ראו עמוד 53 שורות 32-33, או כי לא ידע שהמנוחה ערכה צוואה גם ביום 15.7.2016.
14 ראו עמוד 55 שורות 30-33, וגם כי לא ידע שהתובע הפנה את המנוחה לעורך דין בתל אביב
15 לעריכת צוואה וגם את הטענה כי לא קיבל העתק הצוואה קודם לפטירת המנוחה. ראו עמוד
16 59 שורות 20-24 והשווה עם עדות עו"ד סובג בעמוד 32 שורות 6-11. אך אי דיוקים אלו או
17 הסתרה, אין בהם לשנות את מהמסקנה שהצוואה משקפת את רצונה החופשי של המנוחה.
18
19 כך גם אשר לכך שכול הנראה יש ממש בטענה שהמנוחה עשתה בצוואות כלי למשיכה /
20 הרחקה / סכסוך / איפה ואיפה ועוד בין ילדיה. אך גם בכך אין לשנות את מהמסקנה שהצוואה
21 משקפת את רצונה החופשי של המנוחה.

22
23 62. לאמור יש להוסיף שהרי חרף הפגמים הצורניים, מכוח הוראת סעיף 25 לחוק הירושה התשכ"ה-
24 1965, ניתן ליתן צו לקיום הצוואה מיום 11.8.2016.

25
26 ההוראה בצוואה שהיא לשיקול דעת הנתבע:

27
28 63. סעיף 28(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 קובע:

29 "א) אין צוואה נעשית אלא על ידי המצווה עצמו.
30 (ב) הוראת צוואה התולה תקפה ברצונו של אדם שאינו המצווה –
31 בטלה".



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
 ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
 ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
 ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

64. משמעות הדברים היא, כי מסמך שלא נערך או נעשה על ידי המצווה בעצמו, במעשה אישי – אינו צוואה. ראו גר טדסקי צוואה משותפת, עיוני משפט כך ו תשל"ח-תשל"ט, 668 662 ; אהרון ברק, פרשנות במשפט, כרך ב, פרשנות החקיקה (תשנ"ג), 71 ; ע"א 119/89 צבי טורנר נ' מאיר טורנר, פד"י מה(2) 81, 86 ; ע"א 178/65 הנריטה בן טובים נ' נסים דוויק ואח' כ(1) 113 ופסק דיני בת"ע 5800-07-13 מ.א. נ' צ.א. מיום 26.4.2016, סעיפים 8-10 שם. בין היתר כתבתי שם כי :

סעיפים 28, 29 ו-33 לחוק הירושה כוללים "תנאי סף" להיות מסמך שנערך – צוואה. עניינם של שלושת סעיפים אלו הוא באפיונה של הצוואה כמעשה אישי, בלתי תלוי של המצווה עצמו. אמנם למוריש זכות מוחלטת להורות מה יעשה ברכושו והמצווה לקיים את רצון המת חולשת על דיני הצוואות – אולם רק צוואה המקיימת את תנאי הסף – ראוייה לקיום. ראו: ע"א 4660/94 היועמ"ש נ' לישיצקי, נה (1) 88, 98. סעיף 29 לחוק מהווה המשך ישיר לסעיף 28 לחוק. סעיף 29 לחוק מהווה מעין "פשרה", הכרה בזכות מסוימת ומסויגת של אדם שאיננו המצווה לשם קביעת יורש או חלק מעיזבון שיעבור ליורש ידוע (ראה: ש. שלה, פירוש לחוק הירושה, נבו – הוצאה לאור, עמ' 259-260).

ראו גם פסק דיני בת"ע 32072-10-13. שאוזכר לעיל, סעיפים 11-14 לפסה"ד.

65. במקרה כאן, בהוראות הצוואה נכללת הוראה הקובעת כי :

"אני מבקשת שיר.א. על פי שיקול דעתו ייתן לי.א. 10% מהכסף הנמצא בחשבונות שלי".

66. משמעות הוראה זו כי המנוחה העבירה את שיקול הדעת האם להנחיל לתובע 10% מכספה אם לאו, לנתבע ויש לבדוק האם נוכח הוראת סעיף 28(ב) לחוק הירושה התשכ"ה-1965, הוראה זו בטלה.

67. התובעים בסיכומיהם לא התייחסו כלל וכלל לסוגיה זו ואילו הנתבע טען בסיכומיו כי הוראה זו תנאי וחיוב הנלווה לירושתו כפי הקבוע בסעיף 45 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.

68. דעתי אינה כדעת הנתבע. הוראה זו אינה חוסה תחת סעיף 45 לחוק הירושה התשכ"ה-1965. דעתי היא שלאור סעיף 28(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, הוראה זו בטלה. ואפרט,



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

69. כלל יסוד במלאכת פרשנות צוואה הוא התחקות אחר רצון המצווה. האינטרס לקיים אחר רצון המצווה הוא האינטרס היחיד שיש להגן עליו ומפניו נדחים כל האינטרסים, יהיו אשר יהיו.

70. סעיף 54 לחוק הירושה התשכ"ה-1965 קובע כי:

"(א) מפרשים צוואה לפי אומד דעתו של המצווה כפי שהיא משתמעת מתוך הצוואה, ובמידה שאינה משתמעת מתוכה - כפי שהיא משתמעת מתוך הנסיבות.
(ב) צוואה הניתנת לפירושים שונים, הפירוש המקיים אותה עדיף על פירוש שלפיו היא בטלה.
(ג) צוואה יכול שתהיה בלשון מתנה, מחילה או הודאה או בכל לשון אחרת."

71. במקרה כאן, אומד דעתה ורוצנה של המנוחה היה כי בירושתה יזכה הנתבע ולא התובעים 1 או 2. מלשון הצוואה ברור ללא צורך פרשני, כי רצונה היה שלנתבע יינתן שיקול דעת בלעדי לקבוע, אם יזכה אם לאו, תובע 1 בשיעור של 10% מהכספים.

72. איני סבורה כי ניתן לפרש את הוראת הצוואה באופן אחר. המנוחה ציינה בפורש כי מדובר בחלוקה "על פי שיקול דעתו".

73. נפסק כי בבוא בית המשפט לפרש צוואה עליו לעשות זאת במשנה זהירות כדי לא לפגוע ברצונו של המצווה וחלילה לא ליצור צוואה חדשה למצווה לפי אומד דעתו שלו. ראו פרופ' שילה בספרו פירוש לחוק הירושה, התשכ"ה – 1965 כרך א' עמ' 462 וכן ע"א 5654/92 בורנשטיין נ' מסר, פד"י מט (5) 461; תמ"ש 65208-06-17 ד.ש. ואח' נ' י.ה.א. סעיף 9 להחלטתי מיום 19.10.2017.

74. במקרה כאן, ההוראה בצוואה ברורה ואינה זקוקה לפרשנות.

נפסק כי יש לתת בכורה ללשון הצוואה. ראו ע"א 7631/12 ישראל אמסטר נ' קרן קיימת לישראל, מיום 12.8.2015.



בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 45948-12-17 (תובענה למתן צו ירושה)
ת"ע 45980-12-17 (התנגדות לבקשה לצו ירושה)
ת"ע 52483-12-17 (תובענה צו קיום צוואה)
ת"ע 52496-12-17 (התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה)
א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי מחוז חיפה והצפון ואח'

1 משמעות הדבר כי אל לו לבית המשפט לעבור לשלב השני של מלאכת הפרשנות ולנסות לפרש
2 את ההוראה כפי שהיא משתמעת מתוך נסיבות העניין. הוכח כי המנוחה הבינה, הבן היטיב,
3 הנכתב, אין מדובר באי הבנת השפה, כשל לשנוי או אחר. ראו בהקשר זה בר"ע 43/76 יפה
4 רוס נ' יוסף קרמרמן, פד"י ל(3) 297, 300.

5
6 75. לאור האמור, ונוכח הוראת סעיף 28(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, הוראה זו בטלה.

נפסק,

7
8
9
10 76. התובענה למתן צו ירושה בת"ע 45948-12-17 נדחתה,
11 ההתנגדות למתן צו ירושה בת"ע 45980-12-17 מתקבלת.
12 ההתנגדות למתן צו קיום צוואה בת"ע 52496-12-17 נדחתה;
13 התובענה בת"ע 52483-12-17 מתקבלת וניתן צו לקיום צוואת המנוחה מיום 11.8.16 אגב
14 התיקון לפיו ההוראה "אני מבקשת שיר.א. על פי שיקול דעתו ייתן לי.א. 10% מהכסף
15 הנמצא בחשבונות שלי" – בטלה".

16
17 אשר להוצאות, בשים לב לתוצאה ואי הופעתו של מר צ.ה. לדיון ביום 24.9.2019, אליו הגיע
18 תובע 1 במיוחד, אני מחייבת את התובעים בהוצאות משפט לנתבע בסך של 3,000 ₪ בצירוף
19 אגרות ששילם על פי קבלות, בהתשלום למומחה ששילם על פי קבלות ובשכר טרחת עו"ד
20 מופחת, בסך של 15,000 ₪.

21
22 מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים, תיקוני עריכה והגהה.

23 המזכירות תמציא לצדדים ותסגור התיקים שבכותרת.

24 ניתנה היום, ל' תשרי תשפ"א, 18 אוקטובר 2020, בהעדר הצדדים.

הילה גורביץ שינפלד, שופטת